

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
די
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חתימת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1037

מסכת חולין קל"א - קל"ז ♦ ידיים ב', ג' - ג', א'

בס"ד, ב' ניסן תשע"ט

השבוע בגליון

- ♦ ראשית הגז בחוץ לארץ
- ♦ מנהגו של "חתימ סופר" בערב יום טוב
- ♦ כשהאדמו"ר מספינקא זצ"ל, שלח חוטי ציצית מארץ ישראל
- ♦ עשיית שתי מצוות באותו חפץ

- ♦ מצוות ראשית הגז - גזריה, וההבדלים בינה לבין הפרשת חלה
- ♦ עשיית חוטי ציצית מצמר שהופרש למצוות ראשית הגז

- ♦ גידרה של מצוות מתנות כהונה
- ♦ האם הכהנים שבימינו כהנים
- ♦ ברכת פדיון הבן בשם ומלכות, הכיצד?
- ♦ פדיון הבן ומתנות כהונה בטקס אחד
- ♦ תקנות רבני ירושלים

דבר העורך

משמחה לשמחה

מסכת חולין על דפיה הרבים, עומדת להסתיים, וההתרגשות - מי יכול להכילה?

לכבוד מאורות הדף היומי, שלום וכט"ס מזה הרבה שנים שאני זוכה להשתתף בין לומדי הדף היומי.

לפני מספר שנים עברתי לגור בבני ברק, ותקופה קצרה למדתי את הדף לבד, עד שראיתי כי קשה עלי הלימוד בלא לשמוע שיעור והצטרפתי לשיעור דף היומי.

כאשר הגיעו למסכת חולין, התבקשתי לשמש כמגיד שיעור בבית כנסת סמוך לביתי, ונענית ברצון. כאשר התחילו מסכת הוריות, ידוע ידעתי כי עוד מעט קט יתחילו ללמוד "סדר קדשים" ובכרי פקו. החלטתי כי אפסיק למסור את השיעור ואשוב להאזין למגיד השיעור שנהגתי לשמוע את שיעוריו. **שבוע** לפני תחילת סדר קדשים, פגשתי יהודי תלמיד חכם, דרשן מפורסם ומגיד שיעור, וסיפרתי לו את המתרחש בליבי. הוא הגיב ואמר לי: אנחנו נמצאים בעולמו של הקב"ה, כיצד אתה רשאי להתייחס, וכי התורה שלך היא? כל אדם הלומד תורה זקוק לסייעתא דשמיא, הן אם הוא לומד מסכת ברכות, מגילה או הוריות. אל תתייחס, הפציר בי ונפנה לדרכך.

נענית לו.

כיום אנו אווזים ב"ה לקראת סיום מסכת חולין, ואין מאושר ממני. הקב"ה עזר לנו.

ב. ש.

★ ★ ★

◀

דף קלב/א רב כהנא אכל בשביל אשתו

גידרה של מצוות מתנות כהונה

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א ("דרך אמונה" פ"ט הל' כ'), כותב סברה מתוקה מדבש, בנסיון להבדיל בין מצוות נתינת התרומה לכהן לבין מצוות נתינת מתנות כהונה שאין עליהם קדושה.

נישואי כהנת וישראלית אינן משנים את מוצאן: אמרה תורה (ויקרא כב/א), משנה תרומות פ"ח משנה א), כי ישראלית הנשאת לכהן, רשאית לאכול מתנות כהונה, בכללן תרומה שהיא קדושה, שכן, עם נישואיה, חלים עליה דינים המאפשרים לה לאכול את מתנות הכהונה הקדושות. כמו כן התורה קובעת, כי כהנת הנשאת לישראל, אינה רשאית לאכול מתנות כהונה שיש בהן קדושה, כתרומה, ביכורים וחלה, מפני שקדושת הכהונה פרוחה הימנה עם נישואיה לישראל. ברם, הנישואין אינם משנים את מוצאן של הכהנת ושל הישראלית שנישאו. כלומר, הישראלית שנישאה לכהן לא הפכה לכהנת, היא אינה בת שבט הכהונה, המציאות אינה משתנה, אלא היא ישראלית בעלת יכולת לאכול מתנות כהונה. וכמו כן להיפך, כהנת שנישאה לישראל, איבדה את קדושתה, אך היתה ועודנה בת שבט הכהונה.

לפיכך, כהנת שנישאה לישראל, זכאית לקבל מתנות כהונה שאין בהן קדושה, כגון, זרוע לחיים וקיבה, שהרי כהנת היא, ואין כל מניעה להעניק לה מתנות אלו, כך מבואר בסוגייתנו.

לאחר שביססנו נתונים אלו, נתרכז בשאלה הבאה.

האם הנותן זרוע לחיים וקיבה לישראלית הנשואה לכהן, יוצא ידי מצוות מתנות כהונה. בשאלה זו חבויים שני צדדים קוטביים. מצד אחד, הלא אינה כהנת ויש להעניק מתנות כהונה לכהן. מצד שני, הרי היא נשואה לכהן ואפילו תרומה היא רשאית לאכול. בעל "ערוך השולחן" קובע (יו"ד סימן ס"א סעיף ל"ו), כי הנותן לא יצא ידי חובה! עליו לתת את המתנות לכהן ולא לאשתו הישראלית (ועיי' שם שביאר עפ"י את דברי הספרי).

לכאורה, הכרעתו עומדת בסתירה מפורשת להלכה הקובעת, כי הנותן תרומה לישראלית אשת כהן, קיים את מצוות נתינת מתנות כהונה במלא הדרה. היתכן? תרומה, שקדושתה רבה, ואינה נאכלת אלא לכהנים, אפשר לתת לישראלית אשת כהן, ואילו זרוע לחיים וקיבה, שאין להן כל קדושה ונאכלות על ידי הכל, יש לתת לכהן בלבד ולא לאשתו הישראלית - מה הגיון בדבר. הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, כותב חילוק מזהיר המפריד בין הדברים, כאשר הנימוקים ששימשו כבסיס לשאלתנו, מהווים את התשובה בעצמה!

צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם חיים המלסדורף** ז"ל
ב"ר ברוך ז"ל
נלב"ע ר"ח ניסן תשס"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י
משפחות המלסדורף וליפסקר שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **שלמה זלמן פורוש** ז"ל
ב"ר יהושע מרדכי ז"ל נלב"ע ח' שבט
ומרת **שרה פורוש** ע"ה
ב"ר אברהם ישראל ז"ל נלב"ע ד' בניסן
תנצב"ה
הונצחו ע"י ידידינו הר"ר **שאל יצחק פניגשטיין** ומשפ' שיחיו - בני ברק

צעילוי נשמת

הר"ר **שאל צבי איינהורן** ז"ל
ב"ר חיים נפתלי ז"ל
נלב"ע ה' בניסן תשס"א
תנצב"ה
הונצח ע"י בניו ובני משפחותיהם שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים צבי פסקוביץ** ז"ל ב"ר זאב דב ז"ל

והצדקת **ריינה גולדה** ע"ה נלב"ע ג' בניסן תשנ"ט **תנצב"ה**

הונצחו ע"י משפחת **פסקוביץ** שיחיו

הנה כי כן, התרומה קדושה היא ואינה נאכלת אלא לכהנים. מעתה, כאשר נדון בגדרה של מצוות נתינת מתנת הכהונה של תרומה, ניתן לומר, כי המצווה היא לתת את התרומה הקדושה, לכל מי אשר דיני קדושת הכהונה, המאפשרים לאכול תרומה, חופפים עליו ובאפשרותו לאכול את התרומה. מאחר שאשת הכהן נכללת בקבוצת האנשים הרשאים לאכול את התרומה, מובן כי ניתן לקיים את מצוות נתינת התרומה על ידי נתינתה לה.

ברם, הזרוע הלחיים והקיבה, אינן קדושות, כאמור, והכל רשאים לאכלן. מעתה, כאשר נבקש להגדיר את מצוות נתינתן לכהנים, בלתי אפשרי לקבוע כי המצווה מתקיימת כאשר נותנים את המתנות למי אשר ראוי לאכלן, שהרי הכל ראויים לאכלן, גם ישראלים. לפיכך, יש לתור אחר הגדרה שונה, המבדילה בין הכהנים לאחיהם הישראלים והיא, כי יש לתת את המתנות לבן שבט הכהונה בלבד! ברור, איפוא, כי שוב לא ניתן לתת זרוע לחיים וקיבה לאשת כהן, שכן, היא אינה בת שבט הכהונה... הסברה יפה, הרעיון מבריק, אך לבסוף מסיק הגר"ח קנייבסקי שליט"א כי הוא אינו נכון! שכן, מעשר ראשון הניתן ללוי, אינו דומה לתרומה אלא לזרוע לחיים וקיבה, אין עליו כל קדושה והכל רשאים לאכלו. ובכל זאת, מדברי הגמרא (יבמות פ"א) והראשונים (שם) מוכח, שהנותן מעשר ראשון לאשת לוי - קיים את מצוות הנתינה... (עיין שם ב"ערוך השולחן", סעיף ל"ג, שסובר כי הנותן מעשר ראשון לאשת לוי לא יצא ידי חובה, אך האחרונים חולקים ע"ז, כפי שהוכיח ב"דרך אמונה" שם).

דף קלד/ב ואם אין שם כהן

מתנות כהונה בימינו

סוגיות הגמרא הבאות עוסקות בדיני מתנות הכהונה.

על עשרים וארבע מתנות כהונה נצטווה ישראל, מהן הניתנות בבית המקדש בלבד, ויש מהן הניתנות בירושלים בלבד, ויש הניתנות בכל מקום.

בין מתנות הכהונה, נמנות הזרוע והלחיים והקיבה. כאשר יהודי שוחט בהמת חולין, עליו להעניק לבני שבט הכהונה את הזרוע - הרגל הקדמית הימנית, את הלחיים התחתונות ואת הקיבה של הבהמה, שנאמר (דברים יח/ג), "וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם מאת זבחי הזבח אם שור אם שה ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקבה". מתנות כהונה אלו אינן קדושות כתרומה, ואי הפרשתן אינה מונעת את אכילת שאר חלקי הבהמה.

הנקודה שיש לתת עליה את הדעת היא, לאן התנדפה מצווה זו בימינו, מדוע אין מפרישים זרוע לחיים וקיבה מכל בהמה הנשחטת, כפי דרישת התורה, ומעניקים אותן לבני שבט הכהונה.

נתחיל מבראשית.

מתנות כהונה בחוץ לארץ: גמרתנו דנה, אם מצוות הזרוע והלחיים נוהגת בארץ בלבד או בכל מקום שהוא (עיין תוס' קלו/ב ד"ה כ"א, רש"י שבת י/ב ד"ה "הוה נקיט" ועוד). ה"שולחן ערוך" (יו"ד סימן ס"א) פוסק: "מתנות נוהגות בכל מקום, בין בארץ בין בחוצה לארץ... ויש מי שאומר שאינן נוהגות בחוצה לארץ, וכן נהגו".

באומרו "וכן נהגו", ה"שולחן ערוך" אינו מתכוון לכך שהלכה נפסקה כדעת הסוברים שאין מצווה זו נוהגת בחוץ לארץ, שכן, מדברי הרמב"ם וראשונים רבים נוספים עולה, כי מצוות מתנות כהונה נוהגת בחוץ לארץ, אלא שה"שולחן ערוך" מציין, כי העולם נהגו כדעת המקילים, שהמצווה אינה נוהגת בחוץ לארץ. אמנם, גדולי עולם, כהגאון מוילנא זצ"ל וה"חתם סופר" זצ"ל, נהגו לקיים את מצוות מתנות כהונה, אף על פי שהתגוררו בחוץ לארץ (עיין שם ב"פתחי תשובה" ובביאור הגר"א ובמעשה רב לגר"א סימן ק"ג).

משנמקד את מבטנו בארץ ישראל, הדברים אינם פשוטים כלל ועיקר. הכל מודים כי בארץ ישראל מצוות מתנות כהונה נוהגת, וגדולי הדורות שעסקו בנושא זה, הביעו את אי שביעות רצונם, כל אחד בסגנונו הוא, מהעלמותה הכמעט מוחלטת של מצווה מדאורייתא זו [על כל פנים, מדרבנן, לשיטות שהחייבו בארץ ישראל בלבד, אם בזמן הזה תרומות ומעשרות אינם נוהגים מן התורה, עיין "מנחת חינוך" מצווה תק"ו, וב"חזון איש" שביעית סוף סימן ב].

האם הכהנים שבימינו כהנים: הטענה היחידה אשר ניתן להתבסס עליה כדי להקל היא, אי הבהירות הקיימת לגבי ייחוסם של הכהנים. כידוע, מחמת רוב הגלויות והצרות שעברו על ראשינו, אין וודאות לייחוסם של הכהנים, ולדעת היעב"ץ (שאלת יעב"ץ סימן קנ"ה), בימינו, אין רוב הכהנים בני אהרן. מעתה, בעל הבהמה רוצה לקיים את המצווה אך הוא עומד חסר אונים מפני שאינו יודע למי לתת את מתנות הכהונה, מיהו כהן.

ברם, רוב הפוסקים חולקים וסוברים, כי הדברים אינם נכונים כל עיקר - הטענה, כי ההלכה מתייחסת אל הכהנים בני ימינו כספק כהנים, אינה נכונה. כל כהן שקיימת חזקה לגבי כהונתו, נחשב ככהן וודאי מן התורה, אלא שבמקרים מסויימים, חכמים הורו להתייחס אליהם כספק כהנים **לחומרא**, לחומרא בלבד, אך מעמדו של הכהן נותר על כנו, ללא ערעור (עיין שו"ת "חתם סופר" יו"ד סימן רצ"א, "חזון איש" שביעית סימן ה' ס"ק י"ב).

ברכת פדיון הבן בשם ומלכות, הכיצד? הנה, כותבים הפוסקים, כיצד הכהנים מברכים את ברכת הכהנים בשם ובמלכות, אם הם ספק כהנים. ויותר מזאת, נניח כי כל כהן בטוח בכהונתו והוא מברך, אך כיצד ישראל הפודה את בנו מברך את ברכת הפדיון בשם ובמלכות, הרי יתכן שהיכהן

במסכת חולין עסקנו רבות בשחיטת בהמות ועופות, באופן בדיקתם ובהקפדה ובזהירות שיש לנקוט בשעת השחיטה ועל השוחט.

מכתב מעניין ביותר, כתב לנו הרב י. ב. מירושלים בנוגע לנושא זה.

כבוד מערכת מאורות הדף היומי.

ישר כח וכו'

לפני שנים, למדתי הלכות שחיטה.

המשחטה שבה למדתי את השחיטה המעשית ביקשה לשחוט תרנגולי הודו, והם הזמינו את רבה של בני ברק, הגאון רבי יעקב לנדא זצ"ל, להעניק הכשר למפעלם.

הוא סירר במפעל, שאל שאלות נוקבות, ובהגיע רגע השחיטה בעל המפעל ביקש ממנו שיתרחק ממקום השחיטה, כי תרנגול הודו משתולל ודם רב יתז מבית השחיטה שלו.

אך הגר"י לנדא זצ"ל סירב בתוקף. באתי מרחוק כדי לעמוד מקרוב, אמר. הוא קיבל חלוק לבן, התקרב אל העוף, וסביבו התאספו עובדי המפעל, שחזו במסירותו המופלאה.

★ ★ ★

ולסיים, אנקדוטה מרגשת שחזיתי במו עיני.

לפני זמן מה התקיים אירוע שריתק אליו המוני אנשים, אשר נשאו את עיניהם בשקיקה לעברו של כדור שהתרוצץ מהכא להתם ומהתם להכא, תוך כדי המצעים עילאיים של קבוצת גברתנים שניסו להשתלט עליו.

באותו יום מגיד השיעור, המעורה בחייהם של משתתפי שיעורו, סיים את השיעור ופנה בחמימות לעברו של אחד ממשתתפי השיעור, לחץ את ידו ואמר: יפה שבאת היום, באמת יפה, אני מעריך את זה. הלה הגיב בנחישות, כבוד הרב, דווקא באתי, בכוונה, אמר ולא יסף.

עיניו של מגיד השיעור התלחלו בדמעות של קדושה. אי אפשר לשער איזה חותם מופלא של יהדות הטביע אב זה בבני משפחתו, כאשר הוא הוכיח להם, במעשים, באת, במילים ולא בדיבורים, כי הדבר החביב עליו ביותר, הוא "הדף היומי".

נישא תפילה לבורא עולם, שידוכו להמשיך ללמוד את תורתו, בשמחה ובנחת, ונזכה אנחנו וצאצאנו וצאצאי צאצאנו וצאצאי עמך בית ישראל ללמוד ולהגות בתורה הקדושה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פסק: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף קלא/ב ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך

אין להתיימשך

דרש רבי חיים בן עטר:

גם אם חטא אדם ונתחייב כרת ועתידיים חיינו להתקצר - ובקוצרכם את קציר ארצכם - לא תכלה פאת שדך לקצור - לא תכלה נפשך עד השורש האחרון ותאמר מה יש לי להפסיד כבר?! לעולם יש מקום לשוב בתשובה... ("אור החיים" ויקרא יט/ט).

דף קלב/ב התם בתורה

שה לכהן שור לכהנים

בגמרתנו מתבאר, שמתנות הכהונה של שור שנשחט, מחולקות לכהנים רבים משום גדולן, לעומת אלו שבבהמה דקה.

דבר זה נרמז בפסוק (דברים יח/ג): וזה יהיה משפט הכהנים [- לשון רבים -] אם שור, אם שה ונתן לכהן [- לשון יחיד -]. "וימין יוסף".

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם! חייג עכשיו: *3029 או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

העומד בפניו אינו אלא ישראל. מוכח, איפוא, כי כהן המוחזק ככהן, הרי הוא כהן לכל דיני התורה, וכמובן שיש להעניק לו את מתנות הכהונה.

פדיון הבן ומתנות כהונה בטקס אחד: הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל ("כרתי ופלתי" סימן ס"א ס"ק ו) מספר, כי "הרב החסיד המפורסם לרבים מוהר"ר בנימין וואלף פרענקיל ז"ל", ביקש להדגיש זאת ברבים, והוא שחט בהמה בעת שערך לבנו פדיון הבן, ונתן ממנה מתנות כהונה לכהן שפדה את בנו, שהרי "למה אחשוש שאינו כהן אמיתי והרי אני פודה אצלו את בני" ... וזאת, יש לזכור, הוא עשה למרות שהוא שהה בחוץ לארץ (ראה עוד, "יד אפרים" י"ד סימן ס"א סעיף כ"א).

[אפשרות נוספת מועלת על ידי ה"חזון איש" זצ"ל (שביעית סימן ב' ס"ק ו), להסביר מדוע נהגו שלא לתת מתנות כהונה, כפי שצייד שם, סימן ה' ס"ק י"ב, לגבי מעשר ראשון, שאין לתיתו ללוי אלא כל אחד ירשום בפנקסו את ערך המעשר שהצטבר בידו, שהוא חייב ללוויים. זאת, כדי שלא יוצר מצב שאנשים שבוודאי אינם לווים יכריזו על עצמם כלוויים, כדי לקבל את המעשר. יתכן שכך גם ביקשו לנהוג לגבי מתנות כהונה. אך הוא מצוין, כי בפוסקים נכתב, שיש לנהוג כיום במתנות כהונה. כפי הנראה צריך לומר, שתקנת חכמים זו התייחסה למעשר ראשון בלבד].

תקנות רבני ירושלים: מידי תקופה, התעוררו יושבי הארץ להתחזק במצווה זו, ובספר "ארץ ישראל" (מצוות התלויות בארץ, מצוות מתנות כהונה סעיף י) מספר, כי לפני כמאה ושלושים שנה, הנהיגו על פי הוראת רבני ירושלים עיה"ק, המהרי"ל דיסקין זצ"ל והגרי"ש סלאנט זצ"ל, רישום מדוייק של שחיטות הבהמות והכבשים בבית המטבחים, והעניקו את תמורת מתנות כהונה לכהנים. העולה מן הדברים, כי מצווה זו נוהגת בארץ ישראל, ויהודי השוחט את בהמתו בארץ ישראל, חייב במתנות כהונה. אמנם, הרוכש חלקי בשר מן הבהמה, רשאי לאוכלם, גם אם בעל הבהמה לא קיים את המצווה.

דף קלה/א ראשית הגז

מצוות ראשית הגז - גדריה, וההבדלים בינה לבין הפרשת חלה

בפרק ראשית הגז קיימת הזדמנות פז להתוודע למצווה זו אשר הפכה לנדירה ביותר, בשל מספר סיבות שנקוב בהן בהמשך, אך תחילה נעסוק בדיני המצווה ובהגדרתה.

ראשית הגז, כמות קבועה, או משתנה: יהודי, איש או אשה, שאינו כהן, אשר ברשותו חמישה כבשים ויותר, בעת גזיזת צמרם עליו להפריש צמר לכהן, זאת, אם כמות הצמר של כל כבש אינה פחותה ממשקל שנים עשר סלעים, שהם כמאתים וארבעים גרם (ספר "גז צאנך" עמ' ל"א). בנוגע לשיעור ההפרשה נחלקו הדעות. יש אומרים, כי שיעור ההפרשה קבוע ואינו תלוי במספר הכבשים הנגזזים, ולעולם יש להפריש צמר ממשקל חמשה סלעים, שהם כמאה גרם לאחר ליבון הצמר, הן מגז של חמשה כבשים והן מגז של מאה כבשים. ויש אומרים, כי יש להפריש אחד חלקי שישים מכמות הצמר שנגזזה (עיין "דרך אמונה" הל' ביכורים פ"י ס"ק ח' ו"ס"ק ק"ג). הגאון מוילנא זצ"ל אף סבר, כי יש לברך על מצווה זו ("פאת השולחן" סימן ג' ס"ק ל"ט), אך להלכה אין מברכים (ראה "דרך אמונה" שם ס"ק א' ובציון הלכה ס"ק ה').

זאת למודעי, כי בשונה מן התרומה המופרשת מפירות, ומן החלה המופרשת מן העיסה, הרי שהצמר המופרש אינו קדוש. זאת ועוד, קיום מצוות ראשית הגז אינו תנאי לשימוש ביתרת הצמר, אלא מצווה היא ותו לא. לעומת זאת, פירות שלא הופרשו מהם תרומה, ועיסה שלא הופרשה ממנה חלה, אסורים באכילה.

נתונים אלו יסייעו בידו להבין את ההבדל הבולט בין גדרי ההתחייבות של מצוות ראשית הגז לאלו של מצוות הפרשת חלה.

הן במצוות ראשית הגז והן במצוות חלה, יש צורך בשיעור מסוים כדי להתחייב במצווה. והנה, בגמרתנו נחלקו הדעות, מה דינם של שני שותפים לגבי מצוות ראשית הגז, ולהלכה נפסק, כי כל עוד אין עומד לרשות כל אחד מהם השיעור המחייב בראשית הגז, הם פטורים מן המצווה (רמב"ם הל' ביכורים פ"י ה"ד). לעומת זאת, שני בני אדם השותפים בעיסה, חייבים בהפרשת חלה, אף על פי שהבצק שבחלקו של כל אחד מהם אינו בשיעור המחייב הפרשת חלה.

הפרשת חלה מתייחסת אל העיסה, וראשית הגז מתייחסת אל הבעלים: ההבדל ביניהם נעוץ בחילוק המהותי בו נוכחנו, המבדיל בין מצוות תרומה למצוות ראשית הגז. מצוות ראשית הגז מתייחסת לאדם, לבעל הצמר, ולא לצמר בעצמו. הא ראייה, שהצמר אינו קדוש, ואי הפרשתו אינה מונעת את השימוש ביתרת הצמר. הוי אומר, שהוטלה מצווה על אדם שברשותו חמשה כבשים עם כמות צמר מסויימת, להפריש צמר לכהן. מעתה, כאשר כל עוד אין עומדת לרשותו של כל אחד מן השותפים כמות הצמר הדרושה להתחייבות במצוות ראשית הגז, הוא אינו מתחייב במצווה. ברם, מצוות הפרשת תרומה וחלה, מתייחסת אל המאכלים שמהם מתבצעת ההפרשה. שהנה, החלק המופרש קדוש, ואסור לאכול את יתרת המאכל טרם ההפרשה. הרי לנו, כי מצוות הפרשת חלה

לעילוי נשמת

ר' יצחק גולדשטיין ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע ו' בניסן תשמ"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת פסיה שיינדל (הגר) אפל ע"ה

ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע ב' בניסן תשנ"ב

ולעילוי נשמת מור"ח

הר"ר אלתר יוסף מאיר הרשקוביץ ז"ל

ב"ר יואל ז"ל נלב"ע ה' בניסן תשל"ז תנצב"ה

הונצחו ע"י עו"ד

הר"ר שמואל ואסתר אפל שיחיו - ב"ב

לעילוי נשמת

הרב ר' שמואל אליעזרי זצ"ל

ב"ר אליעזר ז"ל נלב"ע ג' באדר תשנ"א

והרבנית מרת בת'ה אליעזרי ע"ה

ב"ר ישראל זאב הלוי איש הורוויץ זצ"ל

נלב"ע ז' בניסן תשמ"ח תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת שרה שטרנטל ע"ה ב"ר נחום זאב ז"ל

נלב"ע ו' בניסן תשמ"ח תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה הר"ר ברוך מרדכי שטרנטל ומשפחתו שיחיו ר"ג - מונטריאל

הראשונים תמהו על כך עד למאד, שכן, דבריו של רבי אלעאי כוללים את כל מתנות הכהונה כאחד, והוא לומד זאת מדרשה אחת: לדעתו, כל מתנות הכהונה שוות לתרומה, וכשם שתרומה אינה נוהגת בחוץ לארץ, כך גם מתנות הכהונה אינן נוהגות בחוץ לארץ. היאך, איפוא, נוצר החיץ וההבדל בין מצוות ראשית הגז למצוות זרוע לחיים וקיבה, שרק במצוות ראשית הגז פוסקים כמותו [על זרוע לחיים וקיבה בימינו, הרחבנו במאמר "מתנות כהונה בימינו"].

דברי רבי אלעאי התקבלו למחצה: הר"ן מבאר, כי הגמרא קיבלה את שיטתו של רבי אלעאי למחצה בלבד. היא הסכימה להשוואתו בין מצוות ראשית הגז למצוות תרומה, אך היא דחתה את השוואתו בין מצוות זרוע לחיים וקיבה למצוות תרומה. שכן, מצוות התרומה ומצוות ראשית הגז דומות, ואפשר לומר זהות, באופן הפרשתן, שיש להפריש מתוך ערימת הצמר או ערימת התבואה ולתת לכהן את הכמות שהופרשה. לא כן הזרוע והלחיים והקיבה, מופרשות ועומדות הנה, הישראל אינו צריך לבחור אותן, הן ברורות מאליהן ואינן דומות למצוות תרומה.

מנהגו של "החתם סופר" בערב יום טוב: עם זאת, היו מגדולי הדורות שהתאמצו לקיים מצווה זו, גם בהתגוררם בחוצה לארץ, משום שחששו לשיטת ה"טור". ה"חתם סופר" זצ"ל (שו"ת יו"ד סימן ש"א) מספר: "כי רגיל הייתי ליתן מתנות כהונה זרוע לחיים וקיבה לגיסי ז"ל... וכן דרכי ממש בכל יום טוב לשחוט בהמה ולהפריש ממנה מתנות וכן ראשית הגז".

כשהאדמו"ר מספינקא זצ"ל, שלח חוטי ציצית מארץ ישראל: חיבובה של מצווה זו גרר מנהג מעניין שרווח בעבר, להשתמש בצמר שהופרש לראשית הגז, לטוויית חוטי ציצית. כך ידוע, כי זקנו של ה"אמרי יוסף" מספינקא זיע"א, שלח מארץ ישראל צמר של ראשית הגז, לטוויית חוטי ציצית (גז צאנף" בראשית הספר). מנהג זה כה רווח, עד שהיו שהתבלבלו וחשבו כי עיקר החיוב הוא שהצמר שממנו נטווים חוטי הציצית יהא מראשית הגז ושאר הדברים שיש להקפיד עליהם נדחו... עד שבעל ה"אשל אברהם" (מה"י) טרח להדגיש, כי חוטי ציצית שנעשו בוודאות כדת וכדין על כל פרטי הדינים ודקדוקיהם, עדיפים על חוטי ציצית שבאו מעיר הקודש, או שנטוו מצמר ראשית הגז, אך כשרותם אינה בדוקה... (ספר ציצית, קצ"ז).

מתייחסת אל העיסה, שאין לאכול עיסה משיעור מסויים ואילך, טרם הופרשה ממנה חלה. מעתה, מה לי אם בעלים אחד לעיסה זו, או שניים ואף שלושה, עיקר, לפנינו עיסה בשיעור המחייב הפרשת חלה (חידושי רבינו חיים הלוי, הל' ביכורים שם, ועיין "חזון איש" זרעים ליקוטים סימן ז' ס"ק ב').

הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל (שם) מביא ראיה מעניינת להגדרה זו. נפסק להלכה (קלח/א, רמב"ם שם הל' ט"ו), כי גם הגוזז את הצמר ומוכר אותו מיד, טרם גזיזת הכבשים הנוספים שברשותו, ועל ידי כך מעולם לא הצטברה בידו בבת אחת כמות הצמר הדרושה כדי להתחייב בראשית הגז, חייב במצווה זו.

לכאורה, מדוע אין צורך שכל השיעור הדרוש לחיוב מצווה זו יהא ברשותו. ברם, מאחר שנוכחנו כי החיוב מתייחס אל האדם, שהגוזז כמות מסויימת מצמר כבשיו מתחייב בראשית הגז, מה לנו אם הצמר ישנו או פרח ונעלם, אצל הגוזז הצטברה כמות זו ודי בכך כדי לחייבו.

דף קלו/ב רבי אלעאי אומר ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ

עשיית חוטי ציצית מצמר שהופרש למצוות ראשית הגז

עד לא מכבר, רוב מניינו ובניינו של עמנו היו בחוץ לארץ, וזו לבדה עילה מבוססת דיה כדי להבין מדוע מצוות ראשית הגז לא קויימה בעבר, בחוץ לארץ, שכן, לדעת רבי אלעאי, מצוות ראשית הגז אינה נוהגת אלא בארץ, וכך נפסק להלכה ("שולחן ערוך" יו"ד סימן של"ד סעיף א'). מלבד זאת, כל הכבשים שבארץ ישראל היו שייכים לנוכרים, ולפיכך, גם בארצנו הקדושה לא רווחה מצווה זו ("ארץ ישראל" להגרי"מ טיקוצינסקי; מצוות התלויות בארץ סימן ב').

ראשית הגז בחוץ לארץ: כאשר נעיין ביסודיות בספרי הפוסקים נמצא, כי ה"טור" (יו"ד סימן של"ג) כתב, שבחוץ לארץ "נהגו" כרבי אלעאי. כלומר, אף על פי שההלכה לא הוכרעה כמותו, נהגו להקל על פיו, כפי שנהגו כן לגבי שאר מתנות כהונה בחוץ לארץ [ראה בהרחבה לעיל מאמר "מתנות כהונה בימינו"]. ואילו הרמב"ם (הל' ביכורים פ"י הל' א') כותב, כי לגבי מצוות ראשית הגז, הוכרעה הלכה כרבי אלעאי (ועיין "שולחן ערוך" שם סעיף א' ובביאור הגר"א).

גם ד"ר כהן מבני ברק לא מפספס.
2 משניות ביום
וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון הינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764